

1.04 Strokovni članek

930.255:929Mravljak J.

Prejeto: 22. 4. 2013

Osebni fond Mravljak Josip v Pokrajinskem arhivu Maribor – arhivistični strokovni problemi ureditve fonda ter pregled virov za koroško in štajersko zgodovino

ŽIGA OMAN

mag. zgodovine, arhivist

Pokrajinski arhiv Maribor, Glavni trg 7, SI-2000 Maribor

e-pošta: ziga.oman@pokarh-mb.si

Izvleček

V prispevku je predstavljen osebni fond Mravljak Josip iz Pokrajinskega arhiva Maribor. Poudarek je na neprovenienčnem gradivu iz Mravljakove zapuščine, ki je v obdobju od leta 1440 do leta 1939 nastalo pri različnih ustvarjalcih arhivskega gradiva na ozemlju nekdanje vojvodine Koroške ter na tistem ozemlju nekdanje vojvodine Štajerske, ki je danes del neformalne koroške regije v Republiki Sloveniji ali pa nanjo meji. Obenem je v prispevku opozorjeno na problematiko neprovenienčnega gradiva v fondu ter na reševanje le-te na virtualen način.

KLJUČNE BESEDE: osebni fond, Josip Mravljak, provenienca, pertinenca, popisovanje arhivskega gradiva, zgodovina Koroške, Vuzenica, Dravograd, Breže (Friesach), Rožek (Rosegg), Guštanj, Marenberg, Vitanje, Črna na Koroškem, Puhenštajn, Stari trg pri Slovenj Gradcu

ABSTRACT

THE PERSONAL FONDS OF MRAVLJAK JOSIP AT THE REGIONAL ARCHIVES MARIBOR – ARCHIVAL ISSUES OF ARRANGING THE FONDS AND A REVIEW OF THE SOURCES FOR THE HISTORY OF CARINTHIA AND STYRIA

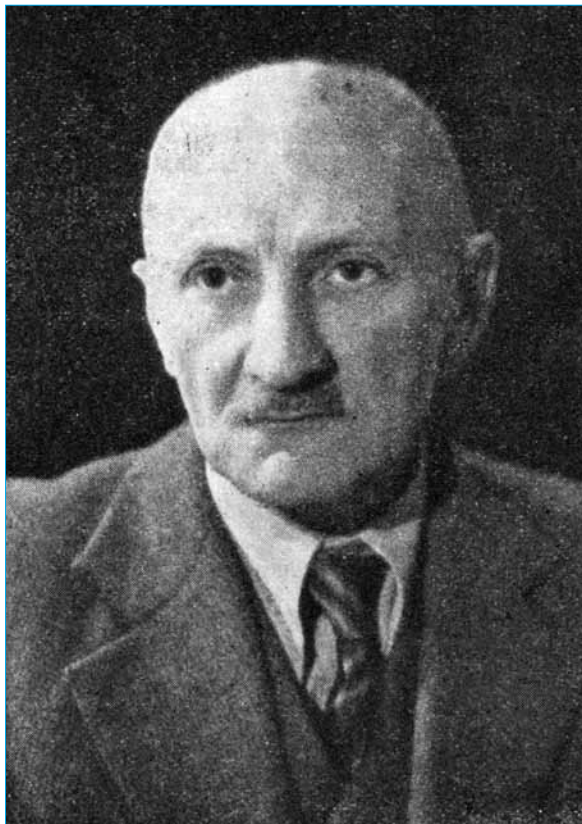
This article presents the personal fonds of Mravljak Josip at the Regional Archives Maribor. Special emphasis is placed on the records collected by him and created between 1440 and 1939 by various creators from the territory of the former Duchy of Carinthia and the part of the former Duchy of Styria, which is today included in the informal region of Carinthia in the Republic of Slovenia or bordering on it. The article draws attention to the issue of records collected but not actually created by Mravljak and describes how this problem has been solved in a virtual environment.

KEY-WORDS: personal fonds, Josip Mravljak, provenance, pertinence, description of archival records, the history of Carinthia, Vuzenica, Dravograd, Breže (Friesach), Rožek (Rosegg), Guštanj, Marenberg, Vitanje, Črna na Koroškem, Puhenštajn, Stari trg pri Slovenj Gradcu

Namesto uvoda: arhivistični strokovni problemi ureditve fonda

Osebni fond Mravljak Josip¹ je eden najpomembnejših osebnih fondov v Pokrajinskem arhivu Maribor (PAM).² Del arhivskega gradiva, ki ga fond vsebuje, je Mravljak³ že pred drugo svetovno vojno predal tedanjemu Banovinskemu arhivu v Mariboru.⁴ Večino gradiva je nato arhiv, tedanji Državni arhiv Ljudske republike Slovenije v Mariboru, iz Mravljakove zapuščine odkupil v letu njegove smrti, nekaj gradiva je PAM prevzel še leta 2000.⁵ Fond je dolgo časa ostal precej neurejen, vzrok za to pa je bila njegova zelo kompleksna in raznovrstna struktura, saj je vseboval tako Mravljakovo raziskovalno gradivo kot gradivo, ki je med 15. in 20. stoletjem nastalo pri raznih ustvarjalcih arhivskega gradiva z obeh strani današnje slovensko-avstrijske državne meje, zlasti z ozemlja nekdanje vojvodine Koroške. Velik del fonda predstavlja tudi Mravljakova zapuščina tiskovin (časopisja, knjig, ipd.), njegove osebne korespondence pa je zgolj za vzorec. Celoten fond zajema 5,6 tekočega metra (tm) gradiva: 3,1 tm je tiskovin, 1,4 tm pa neprovenienčnega oziroma pertinenčnega gradiva. Zaradi takšne sestave fonda je sicer bolj smiselno govoriti o zbirki,⁶ vendar je prvotni klasifikacijski naziv (za zdaj) ohranjen.

Eno od osnovnih načel arhivistike, tj. načelo provenience,⁷ se je tako že na začetku urejanja fonda zastavilo kot najbolj pereče to je dilema: ohranitev gradiva raznih ustvarjalcev iz skoraj petstoletnega obdobja v osebnem fondu ali pa premestitev v že obstoječe fonde PAM oziroma nastavitve novih, kjer bi bilo to potrebno. Strokovna dilema, ki bi pred časom zajemanja oziroma popisovanja gradiva v programu *scopeArchiv*, v obeh možnostih razrešitve, vsekakor

Josip Mravljak (7. marec 1892,
† 1. november 1953)
(Kronika 1 (1953), št. 3, str. 205).*

lahko tudi negativno vplivala na urejenost gradiva, je bila z uporabo tega programa zlahka odpravljena. Gradivo je bilo tako s pomočjo omenjenega programa v prvotna provenienčna okolja predstavljeno na virtualni način s pomočjo referenc. Fond je popisano, popis pa dostopen v bazi slovenskih regionalnih arhivov SIRAnet.⁸

Drugi arhivski strokovni problem je bil potreba po jasni – tako fizični kot virtualni – ločitvi originalnega arhivskega gradiva druge provenience (neprovenienčnega oz. pertinenčnega) od arhivskega gradiva, ki ga je ustvaril Josip Mravljak sam oziroma je bilo rezultat njegovega zlasti raziskovalnega dela. Virtualno je bil problem rešen na podlagi oblikovanja potrebnih serij in njihove podrejene strukture, fizično pa z ločitvijo obeh sklopov gradiva po tehničnih enotah, tj. arhivskih škatlah.

Fond SI_PAM/1529 Mravljak Josip (1440–1953) je bil tako razdeljen na štiri serije:
– SI_PAM/1529/001 Originalno gradivo iz zapuščine Josipa Mravljaka (1440–1939),

¹ *Vodnik po fondih in zbirkah*, str. 1021.

² Vrbnjak: Osebni in družinski fondi, str. 193.

³ Josip Mravljak je bil rojen 7. marca 1892. Gimnazijo je obiskoval v Mariboru. Končal jo je leta 1912. Bil je udeleženec tako prve svetovne vojne kot bojov za slovensko severno mejo ter obrambnih akcij ob nemškem napadu na Kraljevino Jugoslavijo. V zasebnem življenju je bil član Ciril-Metodovega društva, Sokolskega društva, planinec, gasilec, predvsem pa zgodovinar samouk z bogato in ne nepomembno bibliografijo. Zaposlen je bil kot delavec posojilnice, med vojnama pa je bil tudi vuzeniški župan. Ob nemški okupaciji je bil izgnan v Srbijo, po osvoboditvi pa se je vrnil domov na Koroško ter deloval v šolstvu in kot publicist. Umril je 1. novembra 1953 (Baš: Josip Mravljak, str. 204–205).

⁴ Društveni glasnik 1934, str. 93; Društveni glasnik 1935, str. 191; Društveni glasnik 1936, str. 159; Društveni glasnik 1939, str. 251.

⁵ SI PAM, dosje fonda Mravljak Josip.

⁶ 76. člen UVDAG. Uradni list RS, št. 86/2006.

⁷ Prav tam, 75. člen; Kodeks etike, str. 14; Zontar: *Arhivska veda*, str. 73–78.

⁸ <http://www.siranet.si/suchinfo.aspx>.

- SI_PAM/1529/002 Raziskovalno gradivo Josipa Mravljaka (cca. 1953),
- SI_PAM/1529/003 Zasebna korespondenca Josipa Mravljaka (1889–cca. 1953) in
- SI_PAM/1529/004 Tiskovine iz zapuščine Josipa Mravljaka (cca. 1953).

V prispevku bo poudarek predvsem na predstavitvi prve serije, ki vsebuje neprovenienčno oziroma pertinenčno gradivo, tj. zgodovinske vire za zgodovino ozemlja nekdanje vojvodine Koroške kot ozemlja današnje slovenske Koroške, pa tudi Štajerske.

Viri za zgodovino Koroške in Štajerske od 15. do 20. stoletja v osebni fond Josipa Mravljaka

Vprašanju, na kakšen način je Josip Mravljak prišel do zgodovinskih virov, ki jih njegov osebni fond vsebuje, se za zdaj velja izogniti, saj je mogoče o tem po večini samo ugibati.

Vsekakor jih je Mravljak uporabljal tudi za pisanje svojih večinoma zgodovinopisnih prispevkov, ki jih je v objavo pošiljal zlasti uredništvu Časopisa za zgodovino in narodopisje,⁹ kot tudi za izdajanje lastnih¹⁰ monografij.

Po posamičnih ustvarjalcih arhivskega gradiva je bilo pri popisovanju serije SI_PAM/1529/001 Originalno gradivo iz zapuščine Josipa Mravljaka (1440–1939) nastavljenih 12 osnovnih podserij ter še nekaj tem podrejenih podserij.

Dve podseriji brez podrejenih podserij medtem združujeta gradivo raznih ustvarjalcev gradiva, namreč podserija za šest pergamentnih listin iz časa od 15. do 18. stoletja ter podserija za razno gradivo (t. i. varia), katerega ustvarjalcev ni bilo mogoče povsem zanesljivo določiti.

Gradivo serije je praktično v celoti popisano do nivoja združenega dokumenta.¹¹ V nadaljevanju sledi krajši opis vsebine vsake podserije po krajih, v katerih so imeli sedež ustvarjalci arhivskega gradiva, z letnicami nastanka le-tega. Arhivske signature in popisni naslovi so izpuščeni zaradi prihranka prostora.

Črna na Koroškem (1524)

Podserija vsebuje 26 folijev obsegajoč urbar pliberškega (Bleiburg) urada Črna na Koroškem za leto 1524.

Dravograd (1636–1921)

Podserija je razdeljena na dve podseriji, proštijo in trg Dravograd. Gradivo za proštijo Dravograd (1781–1921) obsega 69 združenih dokumentov, od katerih velja izpostaviti šest folijev obsegajoči proštjski štiftregister iz leta 1767 za imenje, ležeče na spodnjem Štajerskem, ki je k njej sodilo. Preostanek podserije predstavlja predvsem razna korespondenca, zlasti s raznimi sodnimi in upravnimi oblastmi, ki se povečini nanaša na neurejenost razmer v proštiji.

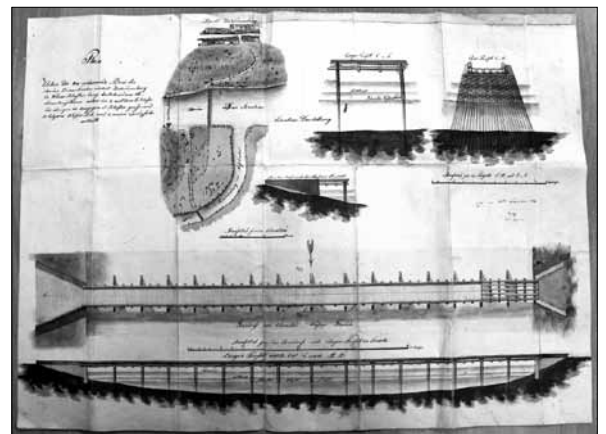
Druga podserija vsebuje gradivo trga Dravograd (1636–1808) in obsega en folij iz trškega urbarja iz leta 1636 ter deset folijev obsegajoči del trške obratunske knjige za čas od leta 1741 do leta 1808. Le-ta naj bi bila po modernem pripisu na njej sodeč leta 1958 restavrirana v Zagrebu.

Guštanj (1807–1817)

Podserija za trg Guštanj (Ravne na Koroškem) vsebuje zapisnik zaslišanja prič pred trškim sodiščem zaradi nedovoljenega lova ter zapisnik v zvezi s podaljšanjem zakupa k trgu sodečih ribolovnih pravic.

Marenberg (1696–1835)

Tudi podserija za trg Marenberg (Radlje ob Dravi) vsebuje le malo gradiva, tj. pet združenih dokumentov. Izpostaviti velja, denimo, seznam razdelitve srenjske zemlje med tržane iz leta 1636 ter davčno knjigo za obdobje od okoli leta 1803 do okoli leta 1835, vendar je pri njej potrebno opozoriti, da njene provenience brez podrobnejše analize ni moč neizpodbitno dokazati, je pa bila pred urejanjem fonda med izključno marenberškim gradivom in je bila zato umeščena v to podserijo.

Načrt celjskega okrožnega inženirja Friedricha Byloffa za leseni most čez Dravo pri Dravogradu, 14. september 1821 (PAM, osebni fond Mravljak Josip, 1440–1953, t.e. 2; foto: Edvard Harb).

⁹ V letih 1927–1940 so v njem objavili 29 Mravljakovih prispevkov, od knjižnih ocen do zgodovinopisnih razprav (*Časopis za zgodovino in narodopisje*, letniki 22–35).

¹⁰ Baš: Josip Mravljak, str. 204; glej tudi zapise v COBISSu.

¹¹ *ISAD(G)* 2.3.1.4; 78. člen UVDAG. Uradni list RS, št. 86/2006.

Puhenštajn (1821–1913)

Gradivo te podserije obsega 44 združenih dokumentov, vsi pa se tako ali drugače nanašajo na graditev mostu oziroma ukinitve broda čez Dravo pri (nekdanji) gosposčini Puhenštajn nasproti Dravogradu. Podserija vsebuje tudi sedem načrtov, od katerih vsekakor velja opozoriti na načrt celjskega okrožnega inženirja Friedricha Byloffa za most čez Dravo iz leta 1821.

Rožek / Rosegg (1702–1905)

V podseriji za Rožek (Rosegg) v avstrijski zvezni deželi Koroški je 28 združenih dokumentov, vsi pa se tako ali drugače nanašajo na rodbino Keuschnig oziroma na hubi Obere Strelz in Müllneritsch, po katerih je ta dobila svoje domače (*vulgo*) ime. Kar zadeva gradivo velja, denimo, izpostaviti poročno pismo iz leta 1771, razne urbarialne, katastrske in zemljiškoknjizne izpiske iz 18. in 19. stoletja ter gradivo, ki se nanaša na zemljiško odvezo.

Stari trg pri Slovenj Gradcu (1451–1579)

Podserija za Stari trg vsebuje del najstarejšega gradiva v fondu: urbar tamkajšnje župnije sv. Pankracija iz let 1451 in 1453, ki obsega 12 folijev, s pripisi do leta 1486, interpolacijska lističa iz sodeč po modernih pripisih menda starotrškega urbarja iz leta 1476 ter pisanje ljubljanskega škofa Baltazarja Radliča slovenjegraškemu mestnemu sodniku glede starotrškega vikarja iz leta 1579.

Vitanje (1661–1667)

V podseriji za gosposčino Vitanje sta le dve izjavi tedanjega lastnika le-te, Johannes Mathiasa Gäitschnigga o zapuščini njegove pokojne žene Marie Magdalene, roj. Hiersch.

Vuzenica (1602–1939)

V skladu s pričakovanji, saj je Mravljak iz Vuzenice izviral in bil tam tudi župan, je ta podserija daleč najobsežnejša, saj obsega nekaj manj kot 1 tm gradiva. Podserija je razdeljena še na pet podserij: štiri pripadajo raznim ustvarjalcem arhivskega gradiva, v peti pa so zbrani, ne pa tudi posebej popisani, železniški tovorni listi za tovor, poslan v Vuzenico, ki so bili najdeni v fondu in jih je Mravljak po večini uporabljal kot neke vrste tehnično opremo, tj. arhivske ovoje.

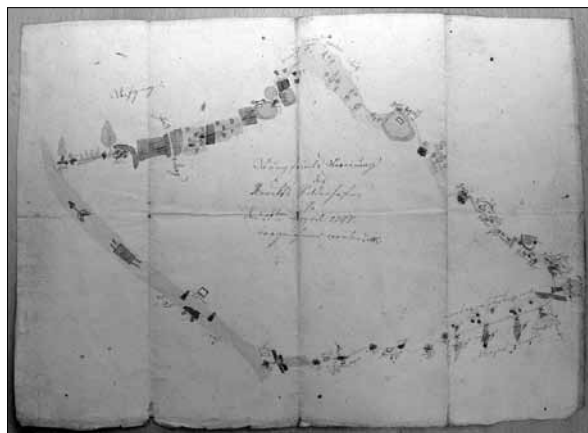
Podserije ustvarjalcev gradiva so za dekanijo in nadžupnijo Vuzenica (1602–cca. 1859), ki obsega 27 združenih dokumentov, gosposčino Vuzenica (1680–1768), ki obsega tri, trg Vuzenica (1627–1848), ki obsega podserijo 29 obračunov trških sodnikov za obdobje od leta 1665 do leta 1705 ter še

39 posamičnih združenih dokumentov, in za občino Vuzenica (1852–1934), ki obsega podserijo 17 združenih dokumentov gradiva davčnih občin iz 19. stoletja, ki so sodile pod občino, ter še 829 posamičnih združenih dokumentov.

Izmed gradiva v podseriji za dekanijo in nadžupnijo Vuzenica – večina ga je iz 17. stoletja – velja izpostaviti štiftregister župnije sv. Nikolaja v Vuzenici iz leta 1677 ter zapis izjav prič v zadevi njenega na Puhenštajnu zaprtega podložnika iz leta 1702.

Gradivo v podseriji za gosposčino Vuzenica sestavljata dve kupoprodajni pogodbi marenberške priorice za njivi, ki sta sodili h gosposčini, iz 18. stoletja ter pisanje priorice štajerskemu deželnemu upravitelju glede oskrbnika dvora Thumersfelden iz 17. stoletja.

Izmed gradiva v podseriji za trg Vuzenica velja ob že omenjenih obračunih trških sodnikov izpostaviti še 122 folijev obsegajočo vuzeniško trško knjigo z vpisi iz časa med letoma 1684 in 1821, izredno natančen skicirani barvni zemljevid meja vuzeniškega trškega pomirja iz leta 1797, gradivo glede tarif za semanje in splavarske pristojbine iz 18. stoletja, popis obrtnikov v trgu iz leta 1813, trški obračun za leto 1817 ter uradno korespondenco v zvezi s selitvijo sodnih oblasti iz Vuzenice v Marenberg iz leta 1848.

*Skicirani zemljevid natančnih meja vuzeniškega trškega pomirja, 26. april 1797
(PAM, osebni fond Mravljak Josip, 1440–1953, t.e. 3; foto: Edvard Harb).*

Medtem iz gradiva v podseriji za občino Vuzenica zaradi njegovega precejšnjega obsega na tem mestu nima smisla naštevati tako podrobno kot pri ostalih podserijah. V njej je raznorodno gradivo, ki je nastalo ob delovanju trške občine Vuzenica: od graditve železnice skozi do občinskih volitev, od ustanavljanja šole do prošenj za gradbena dovolje-

nja, pogosto s priloženimi gradbenimi načrti, od sejnih zapisnikov in občinskih obračunov do uradne korespondence z nadrejenimi upravnimi in sodnimi oblastmi. Od tega je manj kot 10 % gradiva iz 20. stoletja in manj kot polovica tega iz obdobja prve jugoslovanske države.

Breže / Friesach (1592–1787)¹²

Podserija za arhidiakonat in proštijo Breže (Friesach), ki je danes v avstrijski zvezni deželi Koroški, vsebuje 120 združenih dokumentov, od teh pa jih je slaba polovica iz 17., le eden pa je iz 16. stoletja. Gradivo sestavlja skoraj izključno korespondenca arhidiakonata (in proštije) s podrejenimi župnijami, nadrejenim salzburškim nadškofijskim konzistorijem ter posvetnimi oblastmi v zelo raznolikih zadevah. Preostanek gradiva so župnijski zapisniki, popisi prihodkov raznih župnij in podobno.

Rodbina Regall (1622–1639)

Gradivo plemiške rodbine Regall obsega pet združenih dokumentov, ki se nanašajo na Anno Elisabeth Regall. Pri tem je treba izpostaviti predvsem njen deset folijev obsegajoči zapuščinski inventar.

Rodbina Kaffel-Bauman iz Vuzenice (1761–1893)

Gradivo za trško rodbino Kaffel-Bauman obsega 50 združenih dokumentov, od teh jih je dobra petina iz 18. stoletja. Med gradivom so poročne pogodbe, zapuščinski inventarji, izvlečki iz nastavitve splošnega katastra, korespondenca – Kaffli so bili trški zidarski mojstri v Vuzenici – s cehom meščanskih zidarjev, kamnosekov in tesarjev v Celju, učno pismo, davčne knjižice in podobno. V podseriji sta med drugim tudi en gradbeni načrt ter instrukcija za babice v vojvodini Štajerski iz leta 1860.

Pergamentne listine (1440–1746)

Šest pergamentnih listin, ki so v fondu, je prejel svojo podserijo, ki je virtualno, tj. z referenco, povezana z Zbirko listin¹³ v PAM. Vendar na vseh listinah manjkajo pripadajoči viseči pečati.

Najstarejša listina je iz leta 1440, in sicer zadolžnica Thömla in Anne Czankker, meščanov Sv. Lenarta v Labotu (Bad St. Leonhard im Lavanttal v avstrijski zvezni deželi Koroški).

Sledi listina iz leta 1501, s katero Simon pl. Ungersbach (Vogrski) krškemu škofu Mateju Langu

potrjuje, da mu je njegov predhodnik, škof Rajmund Peraudi, v dosmrtno oskrbo predal škofijski grad, urad in sodišče Mokronog, ter v njej našteva svoje iz tega izhajajoče obveznosti.

V podseriji sta tudi dve menjalni pogodbi, ena iz leta 1571, in sicer med deželnoknežjim svétnikom Leonhardom pl. Keutschachem (Hodiškim) in Primusom Schallejem, župnikom v Launsdorfu, druga pa iz leta 1618, in sicer med Justino pl. Gallenberg in ustanovo Ferdinandeum v Gradcu.

Zadnji dve listini sta kupoprodajni pogodbi. Prva je iz leta 1636 in je bila sklenjena med Georgom Adlom pl. Adlsteinom, cesarskim svétnikom, in župnijo sv. Nikolaja v Vuzenici, druga pa iz leta 1746, sklenjena med lavantinskim škofom grofom Vigilijem Avguštinom Marijo Firmianom ter Michaelom Manggom.

Varia (16.–20. stol.)

Devet združenih dokumentov nedoločljive oziroma neizpodbitno določljive provenience sestavlja zadnjo podserijo neprovenienčnega gradiva v obrav-

Oglasni plakat za terpentinovo milo Hubertus, izdelek Celjskih milarn d.z.o., sine dato (PAM, osebni fond Mravljak Josip, 1440–1953, t.e. 14; foto: Edvard Harb).

¹² Na eno od kuvert, v katerih je gradivo te provenience hranil Josip Mravljak, je sam zapisal, da ga je pridobil od župnika Luka Hafnerja, vendar zapis o tem, kje je le-ta župnikoval, manjka. Morda pa je bil župnik kar v Brežah.

¹³ *Vodnik po fondih in zbirkah*, str. 1076–1077.

navanem fondu. Med njimi velja denimo izpostaviti zapisnik pregleda, ki ga je v 16. stoletju opat benediktinskega samostana Šentpavel v Labotski dolini opravil na gradu Rabenstein v Loschentalu in Labotu (Lavamünd) – vsi kraji so v avstrijski zvezni deželi Koroški –, poravnalno pogodbo med Johannom Ulrichom grofom pl. Maschwanderjem ter njegovimi podložniki, ki so sodili h gosposčini Šrotnek, glede desetine, poročilo iz zlatokopa *in Gerstem*, kot kaže nekje na Salzburškem, iz let 1783/84, pa tudi medvojni oglasni plakat za terpentinovo milo *Hubertus*, izdelek Celjskih milarn, saj tovrstnega gradiva za to obdobje v PAM tako rekoč ni.

Provenienčno arhivsko gradivo Josipa Mravljaka

Kot je bilo zapisano že v uvodnem poglavju, obsega večina provenienčnega arhivskega gradiva Josipa Mravljaka knjige in druge tiskovine – o teh v prispevku podrobneje ne bo govora – iz njegove zapuščine ter gradivo njegove raziskovalne dejavnosti.

Ob zgodovinopisnih in sorodnih besedilih prevladujejo med tem gradivom prepisi arhivskih in objavljenih virov ter v precej manjšem obsegu literature, nanašajočih se zlasti na ozemlje s pretežno slovensko govorečim prebivalstvom oziroma s Slovenci poseljenim delom nekdanje vojvodine Koroške ter delov nekdanje vojvodine Štajerske, ki so mejili nanjo. Med tem gradivom so tudi transliteracije zlasti starejšega neprovenienčnega gradiva v fondu.

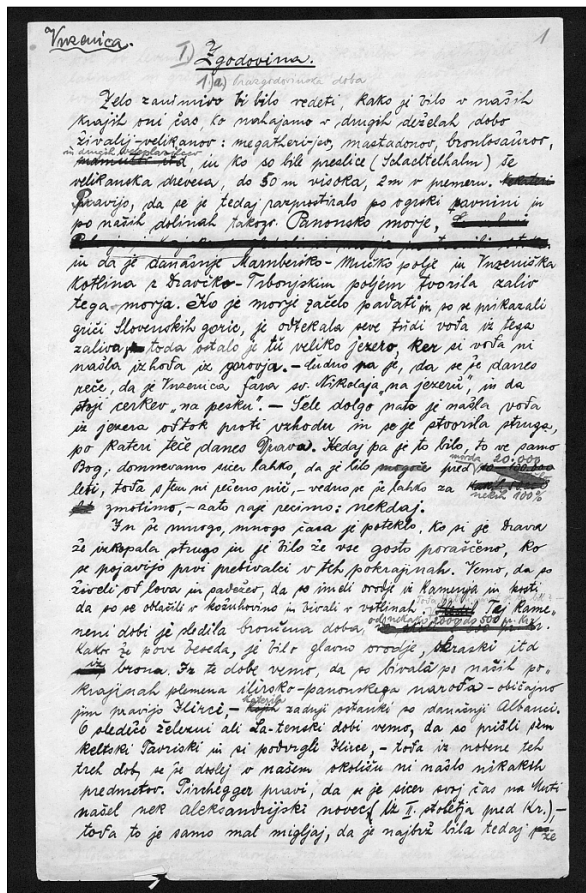
Potrebne virtualne povezave so narejene na nivoju podserij. Fizična urejenost gradiva se je v seriji spreminjala le toliko, da je bilo gradivo, ki se je nanašalo na en kraj, združeno v isti oziroma v zaporednih arhivskih škatlah, popisano pa je bilo zgolj na nivoju podserij.

Gradivo te serije je v enajstih podserijah urejeno po krajih, na katere se Mravljakova besedila nanašajo, oziroma pa obsežnejših zgodovinskih virih, ki se na te kraje nanašajo.

Prvih osem podserij je krajevnih: Črna na Koroškem (16. stol.), Dravograd (12.–20. stol.), Muta (13.–19. stol.), Radlje ob Dravi (11.–20. stol.), Ravne na Koroškem (11.–20. stol.) in Slovenj Gradec (10.–20. stol.), deveta podserija pa zajema gradivo, ki bolj na splošno zajema zgodovino ozemlja slovenske Koroške (11.–20. stol.).

Zadnji dve podseriji vsebujeta Mravljakove prepise iz fevdne knjige grofov Celjskih ter prepise iz Štajerske rimane kronike (Steirische Reimchronik), avtorja Otokarja iz Gaala, ki se nanašajo zlasti na slovensko etnično ozemlje.

Zasebna korespondenca predstavlja eno najzna-

Rokopis Josipa Mravljaka o zgodovini Vuzenice, sine dato

(PAM, osebni fond Mravljak Josip, 1440–1953, t.e. 24).

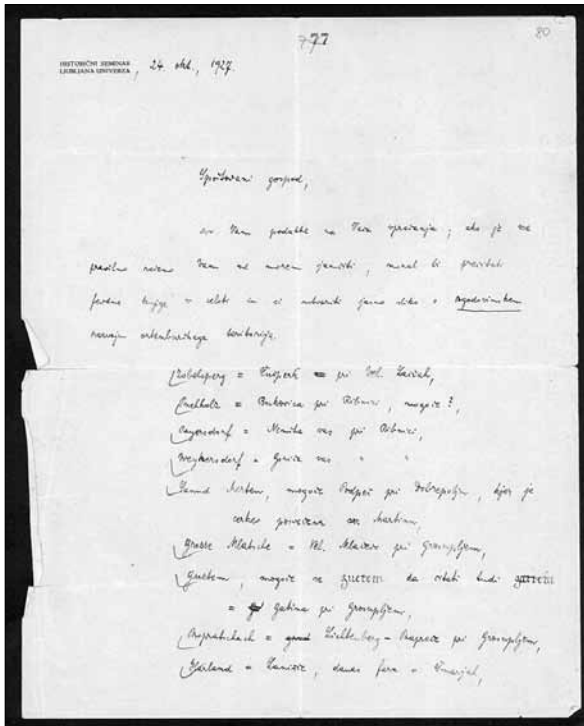
čilnejših zvrsti arhivskega gradiva osebnih fondov¹⁴ in skupaj z drugimi raznimi Mravljakovimi osebnimi oziroma zasebnimi zapisi sestavlja lastno serijo, ki je popisana do nivoja združenega dokumenta. Pri tem so omenjeni razni zapisi, in sicer trije, združeni v podserijo, 19 pisem pa je neposredno podrejenih seriji.

Med gradivom podserije sta dva iz začetka nemške okupacije leta 1941, zapisnik zaslišanja Ferdinanda Lukasa iz Vuzenice v zvezi s Petrom Mravljakom¹⁵, ki ga je opravila Štajerska domovinska zveza (Steirischer Heimatbund), ter poročilo vuzeniškega župana le-tej o dogajanju v Vuzenici v medvojnem času in v času napada na Kraljevino Jugoslavijo. V podseriji je še Mravljakov rokopisni slovarček glagolice in cirilice.

¹⁴ Prav tam, str. 971.

¹⁵ Natančna sorodstvena povezava z Josipom Mravljakom ni razvidna ne iz gradiva fonda ne iz dostopne literature. Tudi Peter je bil med drugo svetovno vojno izgnan v Srbijo, vendar je tam umrl (http://www.kleindenkmaeler.at/detail/gedenktafel_den_opfern_des_2._weltkrieges (8.4.2013)).

Večji del gradiva v seriji predstavlja korespondenca: 15 pisem in drugih pisanj je naslovljenih na Josipa Mravljaka oziroma jih je Josip Mravljak poslal, preostala štiri pa ne. Mravljakova korespondenca se zvečine nanaša na odzive avstrijskih arhivov na njegova poizvedovanja o arhivskem gradivu ter na odzive na njegove prispevke v strokovni in preostali periodiki in podobno.

Pismo Milka Kosa Josipu Mravljaku v zvezi s slovenskimi imeni oziroma prevodi krajevnih imen v grofiji Ortenburg, 24. oktober 1927 (PAM, osebni fond Mravljak Josip, 1440–1953, t.e. 25).

Namesto sklepa: statistika popisa osebnega fonda Mravljak Josip

Statistika, narejena ob zaključku popisa obravnavanega fonda, je pokazala, da je bilo po predhodnem popisu na nivoju fonda narejenih 1.354 novih popisnih enot. Obenem je bilo za potrebe normativne kontrole narejenih 171 novih normativnih vsebin oziroma deskriptorjev, še nekaj že obstoječih pa je bilo popravljenih.

Zaradi do popisa neprimerne tehnične opremljenosti fonda, arhivskih ovojev namreč skoraj ni bilo, se je obseg fonda z ureditvijo le-te z dotodanjih 4,9 tm gradiva povečal na 5,6 tm, gradivu pa so bile deljene nove tehnične enote, tj. arhivske škatle.

Rezultati popisa se odražajo tudi v statističnih po-

datkih. Na nivoju serij so bili narejeni štirje zapisi, na nivoju podserij jih je bilo 37 in na nivoju združenih dokumentov 1.313 zapisov. Za celoten fond je bilo izdelanih skupaj 2.553 povezav popisnih enot z deskriptorji. Od teh štirje na nivoju serij, 75 na nivoju podserij in 2.472 na nivoju združenih dokumentov.

Glede na vsebino gradiva, je bilo v procesu njegovega popisovanja v vzajemno podatkovno zbirko, kot je bilo že zapisano, oblikovanih 171 novih deskriptorjev, ti pa so 798-krat povezani s popisnimi odnosi, hkrati pa je bilo vzpostavljenih tudi 34 relacij med deskriptorji.

Popisne enote so bile na vseh nivojih povezane tudi z virtualnimi arhivskimi škatlami. Skupaj je bilo narejenih 1.445 tovrstnih povezav, od teh na nivoju fonda 49, na nivoju serij 18, na nivoju podserij 65 ter na nivoju združenih dokumentov 1.313 povezav. Posamezni opisi popisnih enot so referenčno 36-krat povezani z drugimi opisi arhivskega gradiva, in sicer po 18 na nivoju podserij in na nivoju združenih dokumentov.

VIRI IN LITERATURA

Viri

Pokrajinski arhiv Maribor (PAM)

- dosje fonda Mravljak Josip,
- SI_PAM/1529, Osebni fond Mravljak Josip.

Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (UVDAG). Uradni list Republike Slovenije, št. 86/2006, z dne 11. avgusta 2006.

Internet

Biseri naše kulturne krajine: kulturni spomeniki na Koroškem in v Sloveniji: http://www.kleindenkmaler.at/detail/gedenktafel_den_opfern_des_2._weltkrieges (8.4.2013).

COBISS: <http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?ukaz=getid&lani=si>

SIRAnet: <http://www.siranet.si/suchinfo.aspx>

Literatura

Baš, Franjo: Josip Mravljak (7. III. 1892–1. XI. 1953). V: *Kronika* 1 (1953), št. 3, str. 204–205.

Društveni glasnik: Banovinski arhiv v Mariboru. V: *Časopis za zgodovino in narodopisje* 29 (1934), zv. 1–2, str. 92–93.

Društveni glasnik: Banovinski arhiv v Mariboru. V: *Časopis za zgodovino in narodopisje* 30 (1935), zv. 3, str. 191–192.

Društveni glasnik: Banovinski arhiv v Mariboru. V: *Časopis za zgodovino in narodopisje* 31 (1936), zv. 3–4, str. 159–160.

Društveni glasnik: Banovinski arhiv v Mariboru. V: *Časopis za zgodovino in narodopisje* 34 (1939), zv. 3–4, str. 250–251.

General International Standard Archival Description (ISAD(G)), Second Edition. Adopted by the Committee on Descriptive Standards, Stockholm, Sweden, 19–22 September 1999. Ottawa: International Council on Archives, 2000.

Kodeks etike. V: *Arhivi XX* (1997), št. 1–2, str. 14–16.

Vodnik po fondih in zbirkah Pokrajinskega arhiva Maribor. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor, 2009.

Vrbnjak, Viktor: Osebni in družinski fondi v Pokrajinskem arhivu Maribor. V: *Hraniti in ohraniti, 100 let načrtnega zbiranja in ohranjanja arhivskega gradiva ter 70 let delovanja profesionalne arhivske ustanove v Mariboru*. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor, 2003, str. 196–197.

Žontar, Jože: *Arhivska veda v 20. stoletju*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2003.

Zusammenfassung

INDIVIDUELLER ARCHIVBESTAND MRAVLJAK JOSIP IM REGIONALARCHIV MARIBOR – ARCHIVISTISCHE PROBLEME DER ORDNUNG DES ARCHIVBESTANDS UND ÜBERSICHT ÜBER DIE QUELLEN FÜR DIE GESCHICHTE KÄRNTENS UND DER STEIERMARK

Der individuelle Archivbestand Mravljak Josip erhielt seine ersten Ansätze vor dem Zweiten Weltkrieg mit Mravljaks Donationen des Archivmaterials. Der Hauptteil des Archivalien gelangte dann nach dem Krieg durch den Ankauf aus Mravljaks Nachlass 1953 ins Archiv, einiges Material auch durch die Übernahme im Jahr 2000. Der individuelle Archivbestand, der im Hinblick auf den sehr vielfältigen Inhalt eher eine Sammlung als einen Bestand bildet, blieb lange Zeit sehr ungeordnet. In den Jahren 2012–2013 war das Material je nach seiner Provenienz getrennt archiviert und gemäß den geltenden Archivgesetzen, Vorschriften und Standards inventarisiert. Die Ordnung und Inventarisierung des Archivbestands und seine Aufnahme in die Datenbank SIRAnet bedeuten insbesondere für die Erforschung der Geschichte Kärntens und der Steiermark einen Gewinn. Den Forschern stehen neben Mravljaks Transkriptionen von Quellen und historiographischen Texten auch 1,4 Laufmeter originären Materials verschiedener Ursprungsstellen bzw. Körperschaften des öffentlichen Rechts aus dem Gebiet des ehemaligen Herzogtums und der heutigen slowenischen Region Kärntens (Koroška) von der Mitte des 15. bis zu den ersten Jahrzehnten des 20. Jahrhunderts zur Verfügung.